

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАУНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР
і КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОВАУ ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 52 (699)

Субота, 18 снежня 1948 года.

Цана 50 кап.

НАРОДНЫЯ ТАЛЕНТЫ

Вялікімі поспехамі сустракае беларускі народ сваё 30-годдзе БССР. Кожны дзень прыносіць радасныя весткі з фабрык, заводаў, прадпрыемстваў, вяснянаў і саўгасаў аб працоўных поспехах беларускіх людзей. Рабочыя, калгаснікі, інтэлігенцыя прыкладаюць усе сілы, каб азнаменаваць юбілейную дату сваёй роднай дзяржавы звышпланавымі накіраванымі, дэталёвым запланаваным давагам, барацьбой за павышэнне прадукцыйнасці працы і высокай ўраджаі будучага года.

Незлічоны перамогі працоўных Савецкай Беларусі ва ўсіх галінах гаспадарства і культуры будаўніцтва.

Радасць сваіх перамог, пачуццё глыбокай сардэчнай узаемнасці партыі, урада, вялікаму правяду таварышу Сталіну беларускі народ выказвае ў сваёй мастацкай творчасці, якая дасягнула небывалага росквіту за 30 год савецкай улады.

Толькі пры савецкай уладзе расквіцелі творчыя багатыя працоўных Беларусі. З года ў год раслі шматлікія калектывы мастацкай самадзейнасці, з года ў год праходзілі традыцыйныя агляды народнай самадзейнасці, якія ператвараліся ў яркую дэманстрацыю сацыяльнай і тысячы народных талентаў, выяваўных большавіцкай партыі, жыватворчых савецкіх ідэяў.

Рэспубліка наша славіцца цудоўнымі майстрамі мастацкай вышэйшай. Гэта яны вышэйшы рознакаляровым шэрагам пісьмо беларускага народа таварышу Сталіну. З глыбін народа вырастае таленавітыя інжынерныя, што зрабілі з сабою тысячы калектываў дэмакратычнага ладу, у якіх было паслана пісьмо правяду — вялікаму Сталіну. У рэспубліцы вырастае сотні мастакоў-самародкаў, іх творчасць карыстаецца значным поспехам на выстаўках у Маскве і Мінску. Шырокаю папулярнасцю ў Беларусі і далёка за яе межамі заваявалі Азаршчанскі хор пад кіраўніцтвам Таліна Лапціна, Баранавіцкі хор вёскі Вялікае Паддессе, якім кіруе Г. Цітовіч, танцавальны калектыв Гомельскага чыгуначнага клуба імя Леніна і інш.

Будынным струменем б'е творчае жыццё мастацкай самадзейнасці Савецкай Беларусі. Сёння па рэспубліцы налічваецца 5505 харавых, драматычных, танцавальных, музычных гурткоў, у якіх прымае ўдзел больш 80 тысяч чалавек.

Асабліва паспеху дасягнула мастацкая самадзейнасць у гэтым годзе, у дні святкавання 4-ай гадавіны вызвалення БССР ад нямецка-фашысцкага італьянскага ўварвання. У Мінску, Баранавічах, Пінску, Гродна, Маладзечна выступілі зводныя хоры, агульнае калектыве ўдзельнікаў якіх дасягнула 18 тысяч чалавек.

Мастацкая творчасць беларускага народа ўважліва і шырока рэчыцца свайго развіцця.

14 снежня ў сталіцы Беларусі пачаўся рэспубліканскі агляд мастацкай самадзейнасці, прысвечаны 30-годдзю БССР. З усіх канцоў рэспублікі прыехала больш тысячы ўдзельнікаў. Гэта лепшыя з лепшых, якія вызначыліся на раённых і абласных аглядах. У гэтыя дні ў сталіцы Беларусі, як ніколі шырока і радасна гучаць песні, у якіх беларускі народ услаўляе вялікіх стваральнікаў сваёй савецкай дзяржавы, услаўляе сваю родную большавіцкую партыю.

Траба спадзявання, што і ў гэтым годзе, як і ва ўсе мінулыя гады, рэспубліканскі агляд дасць беларускаму мастацтву новае павышэнне маладымі творчымі сіламі.

Народная творчасць даўно ўжо з'яўляецца тэй жыватворчай крыніцай, з якой заўсёды набірае свае сілы прафесіянальнае мастацтва БССР. У свой час з гурткоў мастацкай самадзейнасці прыйшла сённяшня народная артыстыка СССР Л. Александрова, народныя артысты У. Брыловіч,

У. Уладзімірскі, заслужаны артыст І. Шапала, артыст П. Пекур і шмат другіх майстроў беларускай сцэны.

За пасляваенныя гады народная творчасць дала 25 мастакоў, якія зараз навучаюцца ў мастацкіх установах Масквы, Ленінграда і Мінска. 30 спевакоў і музыкантаў абуваюцца зараз у музычнай школе і кансерваторыі ў Мінску. Некаторыя з іх ужо заахучаны ў трупы тэатра оперы і балета (Дзіневіна, Кіндзаў і інш.).

Рэспубліканскі і абласныя Дамы народнай творчасці шмат зрабілі для выдзялення і росту народных талентаў. Але трэба прызнаць, што не ўсе яны паспяхова пераадоўваюць сваю работу аднаведна бурным тэмпам развіцця самадзейнасці мастацтва ў нашай рэспубліцы. Многія з іх яшчэ слаба разумеюць адказнасць сваёй вялікай і пачаснай працы па выяўленню мастацкіх талентаў з народа. Дзе-ш-дзе гэта праца аказана, пазволены душы, аганька, а часам і правільнага ідэйнага кірунку.

У пастанове ЦК КП(б) Беларусі ад 4 лістапада 1947 года аб вышэйшым аглядзе калектываў мастацкай самадзейнасці ўказвалася на тое, што многія кіраўнікі мастацкай самадзейнасці мала і дрэнна скарыстоўваюць для павышэння ідэйнай якасці рэпертуара сучасныя савецкія песні, музыку, мала звяртаюць увагу на павышэнне ідэйна-палітычнага зместу работ самадзейных калектываў. У пастанове адзначалася, што маюць месца выпадкі, калі ў рэпертуар пранікаюць песні і танцы, якія ідэалізуюць адстаўкі, кансерватыўныя звычкі і нічога карыснага для ідэйнага выхавання працоўных не даюць. Некаторыя творы пад выглядам «стардаўных» і «народных» на сутнасці з'яўляюцца варожымі.

Барацьба з ідэйна-мастацкімі хібаі ў народнай самадзейнасці на аснове ўказанняў ЦК КП(б) яшчэ недастаткова разгорнута, пачынаючы ад рэспубліканскага Дома народнай творчасці і канчатковыя нязвыкі калектываў.

Найбольш рэспубліканскага агляду пайшлі раённыя і абласныя агляды мастацкай самадзейнасці. Яны паказалі далейшы агульны рост народнай творчасці Беларусі. Але, разам з тым, яны паказалі таксама, што некаторыя абласныя Дамы народнай творчасці, напрыклад, Полацкі і Палескі, дрэнна кіруюць развіццём самадзейнасці ў сваіх абласцях. Нельга сказаць, што і рэспубліканскі Дом народнай творчасці зрабіў усе аднаведныя вывады з пастановы ЦК КП(б) Беларусі. Яшчэ мала зроблена для ўкаранення ў рэпертуар самадзейных калектываў новых савецкіх песень, п'ес, музычных твораў, слаба пастаўлена праца па жаданым кіраўніцтву.

Можна і трэба патрабаваць большай увагі самадзейнасці і ад прафесіянальных мастацкіх калектываў рэспублікі — тэатраў, філармоній, эстрады. Многія тэатры занадта часта самадзейнасцю толькі ў часе рэспубліканскага і абласных аглядаў. Да таго-ж часу мала хто з іх заглядае ў драматычныя, харавыя, танцавальныя гурткі. Тэатр оперы і балета і тэатр імя Я. Купалы на словах узялі шэфства над самадзейнасцю Мінскага аўтазавода, а на справе ні той і ні другі не аказалі ніякай дапамогі аўтазаводскай моладзі і ніхто з іх не пацікавіўся, што сабой уаўляе самадзейнасць самага будынага ў Беларусі завода.

Справа гонару кожнага абласнога і рэспубліканскага тэатраў, Беларускай філармоніі, эстрады дапамагчы самадзейным мастацкім калектывам сістэматычна і штодзённа. Выхаванне талентаў з глыбокіх народных мас — пачасная дзяржаўная справа. Бюракратызм, абывацкасць і пагарда да яе могуць прынесці толькі шкоду. Народная творчасць з'яўляецца багатай і невычэрпнай крыніцай росквіту і развіцця прафесіянальнага савецкага мастацтва, і гэта трэба памятаць кожнаму, хто адказвае за яго лёс і будучыню.

Пімен ПАЧАНКА

Афіцэры запаса

Мы пагоны даўно знялі,
Мы цяпер афіцэры запаса,
Хоць свае шынялі
Апрамаем на працу часам.
Хто хацеў
Пасля доўгіх дарог адпачыць,
Той даўно адпачуў.
Каму траба было залычыць
Свае раны —
Даўно залычыў.
І расказана тысячу раз
За святочнаю чарнай гасцям,
Як праз дым да райстага нас
Вяў чырвоны гвардзейскі сцяг.
Падрабелі нашы дачкі і сыны,
Што народжаны ў часе вайны.
І слогонія пра мужнасць бацькоў!
Па складах чытаюць яны.
І ў кожнага з нас на сталі
Цэлы пачак лістоў лянчыч —
Ты былі салдаты рады
Нам пра працу сваю далажыць.
Мы умеем давер'ем іх,
Нібы чэсць сваёй, дарожнікам.

Не адступіць нідзе франтавін,
Нам пад сілу любая з работ.
Знаем мы, што вядзе ўлік
Нашым подзвігам мірным народам:
Добры вырасціў ураджай —
Выйграў новы суровы бой,
Вынаходствам парадваў край —
Чэсць і слава ішоў з табой.
А калі хто адстаў ці заняў,
Ці ў дробных справах паграз,
Не ўратуюць таго ардзын,
Спіша час
Спраўды ў запас.
Хай жыць ты. Хай лічыць на т'
Цябе ў спісах раёваннем.
Ты пахованы для салдат.
Не пад помнікам. Не пад вяном.
І другі раз не пойдзе ў бой
Твой бок быў за табой...
Толькі мы не там народ,
Нам пад сілу любая з работ!
У абозе нас не шукай:
Не збіраемся мы ў залас.
Пасылай на прыдні край,
Дарогая Радзіма, нас!

НАСУСТРАЧ 30-годдзю БССР

ВЫСТАЎКІ ЛІТАРАТУРЫ

У Полацкай абласной бібліятэцы арганізавана выстаўка літаратуры, прысвечаная вялікаму святу беларускага народа — 30-годдзю з дня ўтварэння БССР.

На выстаўцы прадставлены наступныя творы: Ленін і Сталін «Аб сацыялістычнай дзяржаве і савецкай дэмакратыі», А. Матусевіч і Л. Сосін — «Савецкая Беларусь у новай Сталінскай пяцігодцы», С. Малінін і Я. Ракаў — «Рост матэрыяльнага і культурнага ўзроўню працоўных БССР», Е. Шылоўскі — «Разгром нямецкіх войск у Беларусі».

Акрамя таго, на выстаўцы цэлы раздзел ілюструе дасягненні беларускіх савецкіх настаўнікаў і пісьменнікаў. Побач з творами народнага паэтаў Беларусі Я. Купалы і Я. Коласа маюцца ўсе лепшыя творы П. Броўкі, П. Трубкі, К. Чорнага, Э. Самуйленка, П. Труса, А. Куляшова, П. Панчанкі і іншых.

У сувязі з набліжэннем 30-гадовага юбілея Беларускай рэспублікі, павялічыліся попыт на беларускую літаратуру. У прафесійнай бібліятэцы райпродфса Мінскага аддзялення чыгуначнага аўтазавода выстаўка літаратуры з твораў Я. Купалы, Я. Коласа, П. Броўкі, М. Тапца, А. Куляшова і іншых. Тут-жа ў бібліятэцы аформлена вітрына на тэму: «Пяцігадовы план БССР».

Дыяграмы, лічы і фотаздымкі наглядна паказваюць дасягненні нашай рэспублікі ў аднаўленні і развіцці прамысловасці, транспарту, сельскай гаспадаркі.

Для чытачоў палівых станцый, пудыных казарм і будак бібліятэка арганізавала дастаўку кніг поштай. Значная колькасць літаратуры выдана накіравана на станцыі Фаніпаў, Дзяржынск, Беларусь і іншыя.

Перадсвяточныя канцэрты

Беларуская дзяржаўная кансерваторыя арганізуе ў часе 30-годдзя рэспублікі канцэрты класічнай, савецкай і беларускай музыкі. Адыбуўшы першы канцэрт. Далей канцэрты ў Л. Жыновіч выкажаў на цымбалах творы Вяткова, Ліста, Гайнікі і беларускіх кампазітараў.

Асобныя вечары прысвячаюцца выступленям студэнтаў вакальнай, дукавой, фартэп'яна і іншых кафедр.

У заключным канцэрте сімфанічным аркестрам і хорам кансерваторыі выкажаны новыя творы беларускіх кампазітараў, прысвечаныя 30-годдзю рэспублікі.

(БЕЛТА).

Пры Азярыцкім Доме культуры (Даманавіцкі раён) створана агітбрыгада. У яе склад уваходзяць лепшыя лектары і ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці. За апошнія два тыдні агітбрыгада абсуажаў шэсць калгасных вёсак. Для калгаснікаў былі прыгатаваны лекцыі, прысвечаныя 30-годдзю БССР, пасля якіх былі дзеянны канцэрты.

Выступленні агітбрыгады карыстаюцца вялікімі поспехамі. Удзельнікі мастацкай самадзейнасці рыхтуюць да 30-годдзя БССР новую канцэртную праграму.

Новыя работы маладога скульптара С. Селіханова

Імя маладога беларускага скульптара Сяргея Селіханова стала вядома яшчэ да вайны. Першая яго скульптурная работа была экспанавана на Рэспубліканскай выстаўцы «Ленін і Сталін» — арганізатары беларускай дзяржаўнасці (1940 г.), прысвечаная ваеннай тэме — «Варшавяў на мануфрах».

Свае пасляваенныя творы ён таксама прысвячае Савецкай Арміі. У 1947 г. стварае скульптурную групу «Спаганосцы», а да 30-годдзя БССР закончыў скульптурную групу «Вызваленне». Сюжэты для сваіх работ малады скульптар бярэ з жыцця, тых эпізодаў, якія даводзіліся яму бачыць сваімі вачыма ў час Вялікай Айчыннай вайны, непасрэдным удзельнікам якой з'яўляецца ён. Таму яго работы перакошваюць сваёй праўдзівасцю.

Гэтымі днямі скульптар С. Селіханав прыняты ў члены Саюза савецкіх мастакоў БССР.

Семінар бібліятэчных работнікаў

Гомельскі абласны культурны аддзел сумесна з абласной бібліятэкай імя Леніна правёў двухдзённы семінар загадчыкаў раённых, сельскімі і гарадскімі бібліятэкамі. На семінары прысутнічала 60 чалавек. Удзельнікі семінара праслухалі лекцыі, аб міжнародным становішчы, аб двух кірунках у бібліятэчнай навуцы, аб дасягненнях беларускай літаратуры за 30 год.

Дырэктар абласной бібліятэкі тав. Халтурын зрабіў даклад аб задачах бібліятэч у падрыхтоўцы да 30-годдзя БССР. У заключэнне работнікі бібліятэч абмяняліся вопытам работ.

Сустрэча пісьменнікаў з чытачамі

У парадку падрыхтоўкі да 30-годдзя БССР і з мэтай прапаганды дасягненняў беларускай літаратуры за гады савецкай улады, Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР арганізавала выезды брыгад пісьменнікаў у гарады і вобласці рэспублікі.

На працягу некалькіх дзён у Баўруйску і Слуцку знаходзілася брыгада ў складзе М. Клімковіча, В. Віці, А. Валюгіна і Я. Агеевіча. У Баўруйску пісьменнікі выступілі з чытаннем сваіх твораў перад студэнтамі і выкладчыкамі педвучэльшча, леса-тэхнікума, перад работнікамі медыцынскіх устаноў, перад работнікамі, інжынерамі і служачымі завода імя Сталіна, а таксама на радыё. Для настаўнікаў быў арганізаваны агульна-гарадскі літаратурны вечар. З дакладам «Беларуская літаратура да 30-годдзя БССР» выступаву Я. Агеевіч. У Слуцку пісьменнікі правялі літаратурны вечары: для студэнтаў і выкладчыкаў педвучэльшча, для інтэлігенцыі горада і раёна, а таксама ў 10 сарадніх школах.

Горад Гомель наведала брыгада ў складзе І. Мележа, Ус. Браўчанкі, П. Пестрака

і А. Астапенкі. Былі арганізаваны выступленні пісьменнікаў у педінстытуце, фальчарска-акушарскай школе. Брыгада пайшла таксама на Добрушскай папяронай фабрыцы, дзе наладзіла для рабочых і служачых літаратурны вечар. З дакладамі аб дасягненнях беларускай літаратуры выступаву І. Мележ.

У Пінск выязджалі пісьменнікі Я. Брыль, М. Паслядовіч, А. Явелевіч і А. Бурдэль. Яны правялі агульнагарадскі літаратурны вечар, а таксама літаратурныя вечары ў настаўніцкім інстытуце, педвучэльшчы. Пісьменнікі прынялі ўдзел у абмеркаванні пастановак абласнога тэатра «Ештанцін Заслонаў» і «Ягор Бульчоў» і інш.

Для арганізацыі літаратурных вечароў і прапаганды дасягненняў беларускай літаратуры выязджалі пісьменнікі брыгады ў Барысаў, Оршу, Магілёў, Брэст і іншыя гарады. Апрача арганізацыі літаратурных вечароў, наладжваліся пасаджаны літаратурны аб'яднанні пры абласных газетах, на якіх абмяркоўваліся новыя творы маладых і пачынаючых пісьменнікаў, членаў літааб'яднанняў.

Рэспубліканскі агляд мастацкай самадзейнасці

З 14 па 17 снежня ў Мінску праходзіў рэспубліканскі агляд мастацкай самадзейнасці, прысвечаны 30-годдзю БССР. З усіх абласцей рэспублікі на агляд прыйшлі да паўтары тысячы ўдзельнікаў, што вышлі на першае месца ў раённых і абласных аглядах.

Праграма кожнай вобласці складалася з вялікай колькасці харавых, танцавальных і сольных нумароў.

Асабліва шырокай і разнастайнай была праграма Баранавіцкай вобласці. У праграму паказу было выкажана 28 нумароў розных жанраў. Асаблівым поспехам карыстаўся хор вёскі Вялікае Паддессе пад кіраўніцтвам Цітовіча, Хораша і прыгожа была выкажана «Песня пра Сталіна», «Песня пра Заслонава» і іншыя. У заключэнне выступіў зводны хор Баранавіцкай вобласці з выкананнем народных песень.

Даволі багатым быў рэпертуар Баўруйскай вобласці. Выступіў калгасны духавы аркестр з калгаса «Новае жыццё», Кашыцкага раёна, пад кіраўніцтвам брыгадзіра Н. Карпук.

Яночы хор глускай арцелі «КМ» з добрым густам выкажаў беларускія народныя песні «Верасні», «А калі-ж той вечар» і «Я калгасніца маладая». Хор з поспехам праспяваў бадзёрныя прыпеўкі на тэмы працоўных дасягненняў сваёй арцелі.

Танцавальны калектыв арцелі імя 8-е сакавіка выступіў са спартыўным танцам.

Сход інтэлігенцыі

Пяцую ў Пінску адбыўся сход інтэлігенцыі горада.

Сакратар абкома КП(б) тав. Міноўніч выступіў з дакладам «30 год Савецкай Беларусі і задачы інтэлігенцыі».

Успрэчках прынялі ўдзел — дырэктар сарадніх школ № 1 тав. Кудзеліч, нам. дырэктара настаўніцкага інстытута па навуковай частцы тав. Коаб, уаўнаважаны Таварыства па распаўсюджванню палітыч-

ных і навуковых ведаў тав. Зуевіч і іншыя.

На гэтым сходзе былі абмеркаваны мерапрыемствы па падрыхтоўцы і правядзенню слаўнага юбілея беларускага народа — 30-годдзя з дня заснавання Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Такія-ж сходы інтэлігенцыі адбыліся ў Полацку, Баўруйску, Магілёве і іншых абласных цэнтрах.

Музычная школа-сямігодка на Аўтазаводзе

У пасёлку Мінскага аўтамабільнага завода адкрылася музычная школа-сямі-

годка. У ёй будзе навучацца каля 80 дзяцей рабочых і служачых завода.

Другі з'езд пісьменнікаў Украіны

10 снежня, пасля чатырохдзённых пасаджанняў, закончыў сваю работу другі з'езд савецкіх пісьменнікаў Украіны. Сярод гасцей — дэлегацыі братніх савецкіх рэспублік, а таксама пісьменнікі Польшчы, Чэхаславакіі і Балгарыі.

У рабоце з'езда прынялі ўдзел сакратар ЦК КП(б)У тав. Н. С. Хрушчоў і старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета УССР тав. М. С. Грычуха.

Успрэчках па дакладу старшыні Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў Украіны А. Карнейчука «Становішча і чарковыя задачы украінскай савецкай літаратуры» выступілі: М. Важан, М. Рыльскі, Ю. Смоліч, Л. Перамайскі, А. Малышка, І. Качарга, П. Рыбак, П. Усенка, Н. Рудэнка, П. Варышко, сакратар ЦК ЛКСМУ тав. Самічасны, І. Находа і інш. Успрэчках прыняло ўдзел 44 чалавекі.

З прамоваў выступілі сакратар ЦК КП(б)У тав. Літвін і генеральны сакратар Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР А. Фадзееў.

З'езд прыняў рэзалюцыю, накіраваную на далейшы ўдзел украінскай савецкай літаратуры.

Выбраза новае Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў УССР. Удзельнікі з'езда з вялікім удзімам прынялі тэкст прывітальнага пісьма таварышу Сталіну.

11 снежня адбыўся першы пленум Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў Украіны. Пленум выраў прэзідыум і сакратарыят Праўлення. Старшынёй Праўлення выбраны А. Карнейчук, намеснікамі старшынёй: П. Тычына, Л. Дзмітэрка, аказным сакратаром Праўлення — С. Сляпенка.

Пленум Праўлення Саюза савецкіх кампазітараў ССР

21 снежня гэтага года склікаецца пленум Праўлення Саюза савецкіх кампазітараў ССР. Ён падывае першыя вынікі работы кампазітараў і музыкантаў пасля пастановы ЦК ВКП(б) аб оперы «Вялікая дружба» В. Мурадалі.

У рабоце пленума будуць выкажаны творы разнастайных жанраў, створаныя за гэты перыяд кампазітараў Масквы, Ленінграда і савецкіх рэспублік. Выкажаўныя гэтыя творы выступіў сімфанічным аркестрам, харавыя калектывы, салісты Масквы і другіх музычных цэнтраў краіны.

Пленум прадоўжыцца 6—7 дзён. Ён закончыцца вялікім заключным канцэртам.

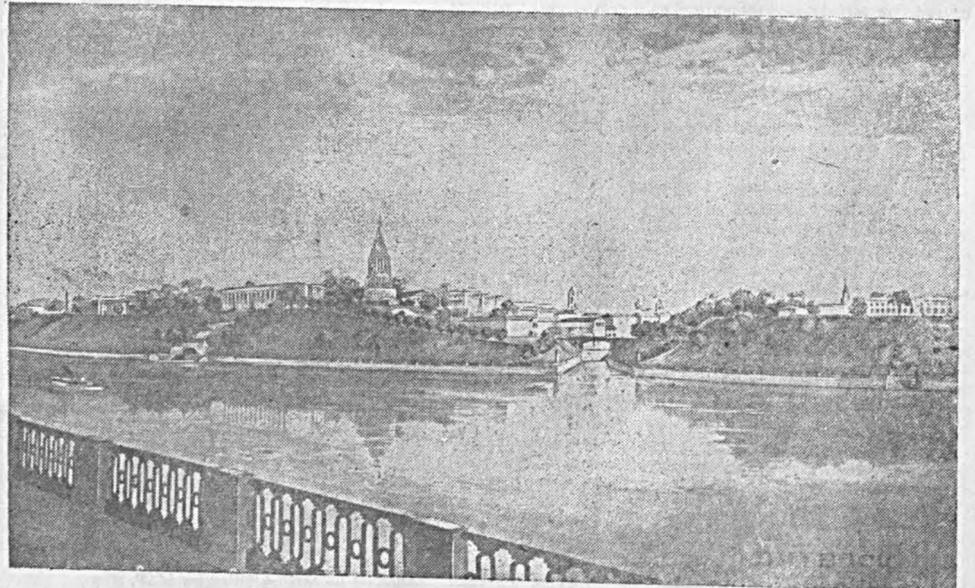
Усеаюжны агляд спектакляў на савецкія тэмы

Камітэт па справах мастацтва пры Совеце Міністраў СССР аб'явіў Усеаюжны агляд спектакляў на савецкія сучасныя тэмы. У аглядзе прымуць удзел толькі тыя тэатры, якія маюць у сваім рэпертуары не менш трох сучасных п'ес, пастаўленых у гэтым сезоне.

На месцы для ўдзелу ў работах, якія арганізуюцца рэспубліканскімі і абласнымі камісіямі па агляду, накіроўваюцца кваліфікаваныя крытыкі, рэжысёры, тэатразнаўцы. Камітэт па справах мастацтва і Саюз савецкіх пісьменнікаў СССР склікаюць ва ўсіх рэспубліках народы аб рабоце тэатраў з драматургамі. Дзяржаўны тэатральны музей імя Бахрушына адкрывае Усеаюжную выстаўку «Савецкія спектаклі ў 1948—1949 г. г.».

Агляд пачнецца 1 красавіка і працякнецца да 15 мая.

ТАСС.

Адмаўляюцца гарады Савецкай Беларусі. На здымку: дэталі праекта ўзбярэжнай новага Віцебска. (Нарыс аб будучым Віцебску чытайце на 3 старонцы).

Фота А. Сіроціна.

У ШТАБНОЙ ЗЯМЛЯНЦЫ

В. І. КАЗЛОЎ,
Герой Савецкага Саюза

Дзверы штабной зямлянкі адчынены наспех. Цыяны, трапяткі агенчык ляжыць, што стаіць на стале каля радыёпрыёмніка, з натурой прабіваецца на дзвері жаўтаватым туманам падае на ўзбуджаны, але пакуль што прыспяважаны твары людзей. І ў зямлянцы, і на дварэ многа партызан і вясцоўцаў. Падыходзіць вялікае свята, і кожны хачацца як-небудзь адчуць яго: сваім сэрцам, душою, хоць нават толькі сваім уяўленнем і шчаслівымі ўспамінамі пра мінулае. Дваццаць чатыры гады людзі святкавалі юбілей Кастрычніцкай рэвалюцыі. Гэта ўжо стала традыцыяй, духоўнай неабходнасцю.

Цяпер прыйшоў у хату вялікае свята, а на дварэ немцы. Зразумела, што людзей пацягнула туды, дзе можна валяць даць ход сваім думкам, дзе можна хоць на хвілінку дхнуць святковым настроем, і, гадоўнае, — дзе, магчыма, будучы такім добрымі весткі, што абавяжэць душу.

Ніхто не ведае, якім чынам вырвалася з вострава чутка пра радыёпрыёмнік. Мусіць, яна выплела адсюль ашча залюга да таго, як прыёмнік быў прынесены. І абляцела ўсё наваколле малакнай. У кожным паселішчы яна з'яўлялася ў розным выглядзе, але на сутнасці была аднолькавай. Сам-тот гаварылі, што на востраве ўжо даўно людзі слухалі Маскву. Жыла ў людзей непахісная ўваўненасць у тым, што гэты дзень павінен прынесці нешта радаснае, абавязкова радаснае. Не хачелася думаць пра сумотнае, хоць і дзесьці ўсё ўзбуджана, хоць над вёскамі трапяталіся фашысцкія лістоўкі аб тым, што немцы ўзялі Маскву.

У лагер прыйшлі ўсе, каму можна было злучыць прысці: вольныя ад службы партызаны, найбольш надзейныя і правераныя сувязныя, вясковыя камуністы — кіравнікі падпольных груп, камсамольцы. Тут можна было ўбачыць многіх з тых, хто прысутнічаў на першым раённым падпольным сходзе на лясной палянах.

Восе на парозе зямлянкі, прыліжыўшыся шырокімі квадратнымі плячамі да касяка, сядзіць Рыгор Іванавіч Плышэўскі-Загальскі старшыня савета, той самы, што прыходзіў на партсход з самаробным кулямётам. Ён са сваёй групай ужо вылучыўся ў самастойны атрад і праверў некалькі даволі значных апарацый. Побач, на пенчуку, прымаціўся Аляксандр Кукраш — кіравнік падпольнай групы ў Радзівішчынскім сельсавеце. Пасля добрай меркі папрокаў і крытыкі, якую некалі падаў яму Андрэй Спінанавіч Лужераў і іншыя ўдзельнікі партыйнага схода, Кукраш стаў актыўным падпольным работнікам. Яго група самастойна выпускала лістоўкі, увесь час вяла агітацыйна-масавую работу сярод насельніцтва. Сёння-ж пад вялікім сакрэтам Кукраш паведаў Лужераву, што і ў яго ўжо ёсць на прыкмеце радыёпрыёмнік, толькі няма яшчэ зарадкі і некаторых неабходных прыладаў.

Прыйшла сёння і Ніна Конавава — сакратар камсамольскай падпольнай арганізацыі ў вёсцы Пешня. Захутана ў вялікую цёплую хустку, пры святле лампы яна выглядала зусім ужо сталай, нават пажылой жанчынай. З часу партыйнага схода яна прыкметна падалася ў твары, карыя з чарным вобдаскам вочы сядзелі глыбока і толькі нававінай зрачкаў, спакойна, аднак вельмі ўважліва, з дасканала прыхаванай цікаўнасцю сачылі за ўсім наўважлівым. На прыняты апошніх месцаў Ніна сёе-тое зрабіла ў сваёй вёсцы. Яна арганізавала моцную камсамольскую групу і знайшла для яе не мала карыснай работы. Камсамольцы збіралі для партызан аброю і боепрыпасы, выраблялі нашых ваеннапалонных, праводзілі дыверсійную работу на дарогах, распушчалі нашы лістоўкі. Акрамя гэтага, у Шнінай хале

В. І. Казлоў працуе над кнігай успамінаў аб партызанскай барацьбе ў Беларусі. Літаратурны запіскі кнігі робіць пісьменнік Аляксей Кулакоўскі. Ніякім мы друкам урываць першай часткі кнігі В. І. Казлова, якая будзе закончана да 30-годдзя БССР.

была адна з галоўных нашых вясковых вятар. Іван Дзянісавіч Варшава з навушнікамі на галаве ўсё «шарыць» ў афіры. Тыя з прысутных, хто сядзіць бліжэй, неспынна сочыць за рухамі яго рук, раз-но-разу заглядваюць у твар, нібы жадаючы такім чынам даведацца, чыя ён што-небудзь ці не. Хто сядзіць далей, сочыць за вачыма бліжэйшых, і такім чынам ідзе ад чалавека з чалавеку начуная інфармацыя пра работу радыёпрыёмніка.

Чакаюць людзі ўжо каля двух гадзін. Тут многа партызанаў, якім хутка трэба будзе ісці ў бой. Пачуць-бы ім хоць што-небудзь пра Маскву, пра савецкі тых, тады лягчы было-б ваяваць, зброя мацней трымалася-б у руках.

Раман Навумавіч Мачульскі падсеў бліжэй да мяне і шпача, нібы прадаўжае нашу нядаўнешнюю начуную размову:

— Пасія бою зноў падае на Мінск, на Ваўраўскіх...

— Пойдзеш, калі пашлем, — адказваю яму.

— Абаязкова трэба туды пасаць, — шпача Мачульскі. — Не мяне, дык другога, з усімі нашымі гарадамі трэба звязацца, стварыць там партыйнае падполле. Я кіраву Мачульскага за докка, бо ў тую-ж хвілінку заўважыў, як залучена-спакойны твар Івана Дзянісавіча раптам асыяўся радаснай усмешкай, вочы загараіся. Чырвоная вочка радыёпрыёмніка па-рапейскаму кідала роўны пучок свету ў цёмны вугал зямлянкі. Праз некалькі хвілін яно патухла, — радыёўключэнне скончылася. Кілікулі Гальчэно: у яго запасаваны мяшчу знайшоўся яшчэ адзін зарад. Некалькі пар рук узняліся за ўладкаванне апарата, не прайшло мусіць і трох хвілін, як Варшава зноў узняў у рукі навушнікі.

— Што ты там пачуў нядаўна? — запыталіся ў яго.

— Мне аддалася... Іван Дзянісавіч замайўся і хацеў ужо надзець навушнікі, не дагаварыўшы.

— Што, што? — пачулася з усіх бакоў.

Іван Дзянісавіч ніякавата ўсміхнуўся і, нібы прасячы прабачэння, сказаў:

— Мне здалося, што я пачуў голас таварыша Сталіна, толькі не магу яшчэ сказаць пэўна, можа гэта проста ў маім вухах так прагучала.

І ён зноў «спадняўся» ў афір. Яго пошукі цяпер былі яшчэ больш упэўненымі, гэта заўважалася па рухах пальцаў, па выразу твару. Мусіць, у душы Іван Дзянісавіч верыў, што той голас, які на момант прылятаў сюды, на партызанскі востраў, быў несумненна голасам правадчыра.

Праз нейкі час, скрозь шум і трэск зноў у навушніках пачуўся знаёмы голас. Іван Дзянісавіч на гэты раз не падаў выгляду, пакуль кінчаткова не ўпэўніўся, хто гэта гаворыць, а потым падняў руку і сказаў:

— Чую, таварышы!

Ён крутнуў рэгулятар, і з радыёпрыёмніка пачуўся голас Іосіфа Вісарыявіча: «Цяпер гэты вар'яцкі план трэба лічыць канчаткова правільным».

Занумень адладзеным, голас лічыць:

— Які гэта план? — спытала адразу некалькі чалавек. У іх была надзея, што Іван Дзянісавіч чуў некалькі слоў ужо да гэтага вывада.

— Гэта аб плане малакнай вайны, — растлумачыў Варшава. — Ціха, таварышы!

«Чым растлумачыць, — зноў роўна і спакойна загучэў у радыёпрыёмніку голас Іосіфа Вісарыявіча, — што «малакная вайна», якая ўдалася ў Заходняй Еўропе, не ўдалася і правалілася на Усходзе?»

На што разлічалі імяцка-фашысцкія стратэгі, спіярыжачы, што яны за два месяцы пакончаць з Савецкім Саюзам і дойдзю ў гэты кароткі тэрмін да Урага?

— Мусіць, урачыстае паседжанне ў Маскве, — узбуджана прапаштаў Мачульскі і ўсё яшчэ на старой вышчы ўхаліўся за гадзіннік. Павернуўшы яго паффератам да святла, рыўком адняў руку, нібы афкешны палыць: стрэжкі паказвалі чорт ведае што, з пачатку вайны гадзіннік не звыраўся. Усім хачелася ведаць, ці даўно пачаўся даклад, ці можа дакляса прапусціць, пакуль знайшлі ў афіры Маскву.

Калі ёсць у афіры, значыць ёсць і на зямлі: дзень добры, родная Масква! Голасам вялікага Сталіна дарагага сталіца вітала людзей у глыбокі тэлу ворага, на далёкім балотным астраўку.

«Няўдачы Чырвонай Арміі, — гаварыў далей таварыш Сталін, — не толькі не аслабілі, а наадварот, яшчэ больш умацавалі яе саюз работчы і сялян, так і дружбу народаў СССР».

Зноў занумень адладзеным, некаторыя з прысутных пайкнуліся пахпаціць іх, але на іх адразу заківалі, зашмыкалі тых, што стараліся запісаць даклад. Словы добра чуліся ў зямлянцы, іх можна яшчэ разабраць ля адчуненых дзвярэй, а далей дзвільны рабілася невыразнай, злілася ў суцэльны гул. Толькі яна было, што таварыш Сталін, а слоў не было ўсё ўвавіць. Радасна было счуць голас правадчыра. Спачатку людзі нічога больш і не хачелі, а потым з'явілася вясцярына цікавасць да аместу. Самы далыні спытаў у суседа, сусед перадаў пытанне далей, і яно даходзіла аж да Рыгора Плышэўскага, які сядзеў на парозе зямлянкі. Той адказаў раз, другі, а потым, прынаравіўшыся, пачаў шпача паўтараць усё ўсё за Сталіным. З вуснаў у вусны шпача перадаваліся мудрыя словы найвялікшага ў свеце чалавека і так, нібы па тэлеграфу, ішлі па ўсяму востраву. Цяпер па ўсяму востраву, а праз гадзіну яны пойдзю па ўсіх вёсках і раёнах часова акупіраванай зямлі, пойдзю ў гарады, на чыгуначныя станцыі, у рабочыя пасёлкі і нават у лагеры ваеннапалонных.

Літаратурныя вечары

Позак наведзала група беларускіх пісьменнікаў. Імі быў наладжаны гарадскі літаратурны вечар, а таксама праведзены сустрэчы са студэнтамі дзятэхнічнага тэхнікума і педагогічнага вучылішча.

На вечарах і сустрэчах крытык А. Есак-коў чытаў на тэму: «Беларуская літаратура напярэдадні 30-годдзя БССР». Паэтэса Н. Тарас, празаік І. Грамовіч, паэты М. Гамолька і Д. Кавалёў пазнаёмілі прысутных са сваімі новымі творамі.

Вялікі папулярнасць карыстаецца ў чытачоў Мінска абласная бібліятэка. Тут часта праводзяцца лекцыі і гутаркі на лі-

І ўсюды ўзбуджаныя яны невыказану радасць, умацоўваю непахісную ўваўненасць у нашу перамогу.

Над галавой застыўшых у нерухомаці людзей свежым вясновым лісьцем паляцелі і шаласцелі словы:

«Існуе толькі адзін сродак, неабходны для таго, каб звысці да нуля перавагу немцаў у танках і тым каранным чынам палепшыць становішча нашай арміі. Ён, гэты сродак, заключаецца не толькі ў тым, каб павялічыць у некалькі разоў вытворчасць танкаў у нашай краіне, але таксама і ў тым, каб разка павялічыць вытворчасць супроцьтанкавых самалётаў, супроцьтанкавых ружжаў і гармат, супроцьтанкавых гранат і мінамётаў, будаваць большыя супроцьтанкавыя ірвоў і ўсякага рода іншыя супроцьтанкавыя загародаў».

Рыгор Плышэўскі ўсё паўтараў і паўтараў. Тыя з партызанаў, што сядзелі бліжэй да радыёпрыёмніка, заўважыўшы, што чалавек прынаравіўся перадаваць тэкст прамовы другім, на колькі можна было адступіліся ад святла, зрабілі невялікі прагалак ад апарата да парога.

«... Наша задача, — углядаючыся ў прыёмнік і не паварочваючы галаву да суседаў, паўтараў Плышэўскі, — задача народаў СССР, задача байцоў, камандіраў і наіработнікоў нашай арміі і нашага флота будзе заключацца ў тым, каб вынішчыць усіх немцаў да адзінага, якія прапраіся на тэрыторыю нашай Радзімы ў якасці яе акупантаў».

— Правільна! — узбуджана павяляўліліся людзі, некаторыя паднялі рукі, — правільна!

І ўжо ўслед за ім Плышэўскі паўтараў пачуе за Масквы: «Правільна!» Затым, памаўчаўшы трохі, урачыста дадаў: «Ура! Таварышы, ура!».

Некалькі галасоў, мусіць забыўшыся пра ўсё на свеце, паднялі гэтыя воплічы, але ўслед-жа ішлі наступныя сталінскія словы: шкада было іх прапусціць. З зямлянкі падлі знае, і «ура» абарвалася.

А праз некалькі хвілін Рыгор Іванавіч, глытаючы ад смеху словы, паведаміў:

— Гігер паходзіць на Панапалеона не больш, чым кацяня на льва. — Восе што яшчэ было сказана.

І пакаціўся смех бурнай хваляй. Нішто не магло яго стрываць.

Над канец даклада ўсё ўсталі. «Вялікаму Сталіну ура! Няхай жыве таварыш Сталін!».

Потым, услед за масквічамі, Рыгор Іванавіч паўголасам узняў першую ноту «Інтэрнацыянала», і ўсё на востраве пахпацілі гэтую магутную, асыяжальную душу мелодыю.

Тэатр імя Янкі Купалы напярэдадні Вялікага Свята

Вялікае свята беларускага народа тэатр імя Янкі Купалы сустракае ў поўным росквіце сваіх творчых сіл. У дні свята 30 снежня на 8 студзеня будзе праведзена дэкада, прысвечаная юбілею рэспублікі. У гэтыя знамянальныя дні тэатр паказае свае лепшыя спектаклі, якія адлюстроўваюць жыццё беларускага народа, яго гераічныя барацьбы за сваю свабоду і незалежнасць, яго слаўныя подзвігі ў дні Айчынай вайны.

Дэкада пачнецца спектаклем «Паўлінка» Янкі Купалы, з якім звязаны пачаткі творчай дзейнасці тэатральнага калектыва. У дні дэкады будуць паказаны юбілейныя пастаюўкі нашага гледача «Хто смеяцца апошні» К. Крапівы, якая з поспехам прайшла больш 200 разоў, «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона, выдатны творы рускай і заходне-еўрапейскай класікі: «Апошнія» М. Горькага, «Ваўкі і авечкі» А. Астрўскага, «Рама і Джульета» В. Шапкіра і п'есы сучасных драматургаў: «За тых, хто ў моры» В. Лажуэнёва, «Маскоўскі характар» А. Сафронава і «3 народам» К. Крапівы.

У гэтых спектаклях выступаюць старэйшыя майстры беларускай сцэны: народныя артысты СССР, лаўрат Сталінскай прэміі — Г. Глебаў, народныя артысты БССР, лаўраты Сталінскай прэміі — І. Ждановіч, В. Платонаў, народныя артысты рэспублікі — У. Уладзімірскі, І. Ражанскі, В. Галіна, І. Рахленка, Ю. Грыгоніс, заслужаныя артысты С. Бірыла, В. Кудраўнаў, І. Шаціла, Р. Кашальнік, А. Дзялюшкіна, В. Пала, С. Станюта, І. Шышко, Э. Шапко, В. Ямпольскі, артысты П. Пекур, В. Краўцоў, А. Бараноўскі і інш.

Калектыву тэатра заслужана ганарышча сваімі мастацка-тэхнічнымі кадрамі. Сярод іх: галоўны мастак І. Ушакоў, які аформіў больш 40 спектакляў, дырыжор Б. Кунін, мастак-грэмер Г. Волкаў, які выхаваў дзесяці маладых грэмераў, што паслякова працуюць у тэатрах Савецкага Саюза, загадчык пастаюўчай часткай І. Гурацкі, памочнік рэжысёра Г. Злотнікаў, які працуе ў тэатры з дня яго заснавання, мастацкі сцэны М. Прэжыбітка, загадчык мастацка-дэкарацыйным цэхам В. Гроднікаў, загадчык бутарфорскім цэхам В. Кубельскага, загадчык асыяжальным цэхам І. Альперцік і загадчык крапцёжкім цэхам Х. Крыгер.

Адначасова калектыву тэатра з вялікім творчым натхненнем працуе над новымі п'есамі беларускіх драматургаў А. Кучара «Гэта было ў Мінску» і П. Глебі «Святало з Усходу». П'еса П. Глебі паказвае гераічную барацьбу беларускага народа за савецкую ўладу ў дні Вялікага Кастрычніка. У п'есе выведзены вобразы правадчыроў нашай партыі, стваральнікаў беларускай дзяржавы — Леніна і Сталіна. Над вобразам Леніна працуе Г. Глебаў, над вобразам Сталіна — В. Платонаў і В. Кудраўнаў. Ставіць п'есу «Святало з Усходу» рэжысёр К. Сянічкаў.

У дні дэкады ў фойе тэатра адкрыецца выстаўка, прысвечаная творчому шляху беларускіх тэатраў. На выстаўцы будзе паказана сцэнічная творчасць тэатра імя Янкі Купалы, тэатра оперы і балета, тэатра імя Якуба Коласа, Рускага тэатра БССР, Юраўскага тэатра і абласных тэатраў.

Ул. СТЭЛЬМАХ,
дырэктар тэатра імя Янкі Купалы.

Дом культуры вёскі Хорск

У гэтым годзе ў Пінскай вобласці метадам народнай будоўлі ўзведзены 28 будынкаў для сельскіх клубоў і хат-чытальняў. Зусім нядаўна ў вёсцы Хорск адкрыўся Дом культуры, пабудаваны сіламі калгаснікаў і камсамольцаў навакольных сёл. Ён стаў любімым месцам працоўных. Амаль кожную нядзелю тут дэманструюцца кіно-фільмы, чытаюцца лекцыі на навукова-

папулярныя тэмы. Некалькі лекцый былі спецыяльна прысвечаны гісторыі ўзнікнення беларускай дзяржаўнасці, ролі Леніна і Сталіна ў стварэнні БССР.

У дзень свята на сцэне клуба выступілі сельскія калектывы мастацкай самадзейнасці, які паказае насельніцтву вёскі свае лепшыя канцэртныя нумары.

Дзейна рыхтуюцца беларускія мастакі да 30-годдзя БССР. На здымку: карціна «Пастаюўка» В. Цвірка. Фотарэпродукцыя Г. Бугаенкі.

ТАКІМ БУДЗЕ ВІЦЕБСК

Віцебск з'яўляецца адным з старажытных гарадоў Беларусі. Горад быў заснаваны на левым беразе ракі Заходняй Дзвіны пры ўпадзенні ў яе ракі Віцьбы. У пачатку XI стагоддзя ў Віцебску была пабудавана крэпасць, якая з захаваным агароджам была Заходняй Дзвінай і з ацэтымі бакоў глыбокім, разгалінаваным каньёнам ракі Віцьбы і была даволі непрыступнай. Выгадна геаграфічна размяшчаны на гістарычным вадзяным шляху «за варог у грэкі», горад Віцебск у мінулае развіваўся пераважна як буйны гандлёвы цэнтр. Займаючы ўкраіннае становішча на захадзе Расіі, Віцебск часта падвяргаўся ішчазэнням напалеона, педаразова рабаваўся і цяжка акупаваўся літоўскімі князямі і польскімі каралямі. Горад перажыў нашествне французцаў у 1812 годзе.

Аднак, Віцебск не ведаў такіх разбурэнняў, якія былі зроблены ў Вялікую Айчынную вайну 1941—45 гг. Імяцка-фашысцкія захопнікі амаль поўнасцю знішчылі кнігачыню горада Савецкай Беларусі. На ўсёх галянах гарадской гаспадаркі разбурэнні склаў 90 процантаў. З усёго жыллёвага фонду ў горадзе ўзнікла толькі дзясць процантаў. Астатняе ўсё — у развалінах, у руінах. Імяцка-фашысцкія бандыты імкнуліся сцерці з твару зямлі савецкі горад, ператварыць у пустыню Савецкую Беларусь.

З вызваленнем беларускай зямлі пачалася вялікая стваральная праца па адраджэнню гарадоў Беларусі, якія патрабавалі аднавіць і на сутнасці занова пабудаваць.

Адным з першых гарадоў для адбудовы быў пачацаны Віцебск. З 1945 года архі-тэктар А. Касьянаў пачаў работу над

праектам планавання аднаўлення і развіцця Віцебска, аднаго з буйных прамысловых гарадоў Беларусі. Совет Міністраў Беларускай ССР 26 жніўня 1948 года разгледзеў і зацвердзіў праект планавання горада і асноўныя палажэнні да праекта. Рэалізацыя гэтага праекта ператворыць Віцебск у адзін з прыгажэйшых гарадоў БССР.

Планавальная сітуацыя Віцебска, якая вызначыла развіццё горада, надзвычай своеасабліва і складаная. Тэрыторыя горада даволі ўзгоркавая, арызна рэліефа Заходняй Дзвіны, Віцьбы і Лучына, мноства глыбокіх яраў, а таксама развітымі чыгуначнымі шляхамі.

Гэтыя прыродна-гістарычныя фактары аказалі рашучы ўплыў на фармаванне структуры горада ў працэсе яго развіцця. Пачаўшы сваё жыццё на левым беразе ракі Заходняй Дзвіны, Віцебск наступова вырастаў спачатку на поўнач і поўдзень ад цэнтру. Толькі з пачатковай чыгуначна-прамысловай Заходняй Дзвіны горад атрымаў вялікае развіццё на захад. Адсюль натуральным з'явілася размяшчэнне галоўных вуліц Віцебска ў мерыдыяльным напрамку. Такімі вуліцамі з'яўляюцца: Леніна, Гогаля, Віцэўскага, Ароўскага, Камсамольскага, Трэцяя Полацкая і іншыя.

У заходніх украінскіх раёнах горада (Чэціна, Маркаўчыцы) напрамак вуліц падпарадкоўваецца напрамку рэчышча Заходняй Дзвіны. З навакольнымі гарадамі і перыферыяльным горадам Віцебск звязаны радам шася, як напрыклад: Гарадоцкае, Полацкае, Суражскае, Смаленскае і Аршанскае, якія, удаляючыся ў горад, разам з вуліцамі Леніна і Фрунзе фармуюць план Віцебска і надаюць яму радыяльна-лінейны характар.

Улічваючы прыродна-гістарычныя ўмовы і структуру, якая складалася, асноўнае тэрытарыяльнае развіццё горада Віцебска прадугледжваецца праектам ва ўсходнім і заходнім напрамках, на тэрыторыях, найбольш спрыяльных для мет жыллёвага будаўніцтва ў архітэктурна-планіровачных і інжынерных адносінах.

Праект планавання захоўвае здаровае гідра-плана горада і цэнтры, якія складаліся гістарычна. Разам з тым, праект рэальна ўносіць у гарадскі план рад новых элементаў, якія, задавальваючы градабудніцкія патрэбы сучаснага горада, надаюць гэтай сістэме прышпыва новы змест.

Для забеспячэння добрай унутрыгарадской сувязі паміж паасобнымі прамысловымі і жыллёвым раёнамі горада, раз адначасна і ракі, а таксама для пазбавлення ўлады-ву растуцьчых гарадзкіх транспартных лінійцаў на галоўных існых гарадзкіх транспарта, — план Віцебска дапаўняецца дзюма асноўнымі калыявымі магістралямі: унутраным «мадым» калыём, які ахапляе цэнтральную частку горада, і знешнім «важкім» калыём, якое звязвае ўсе раёны перыферыя горада паміж сабой і забяспечвае аўтамабільны транспарт рух у абодва напрамкі.

На аснове пашырэння і рэканструкцыі вуліц — Леніна, Гогаля, Віцэўскага і ажыццяўлення новых праёбаў паміж імі ў горадзе ствараецца галоўная мерыдыяльная магістраль Леніна, якая, маладзіцца праходзячы па рэльефу праз розныя раёны, будзе асноўнай архітэктурна-планіровачнай вясю гарадскога плана.

сокаводным мастом, будзе прыгажэйшай вуліцай экватарыяльнага напрамку.

У выніку гэтых і больш дробных існых мерапрыемстваў па рэканструкцыі вуліц, пабудовы аднапавяршых мастоў праз ракі і шасці пупеправодаў праз чыгуначку па асноўных вуліцах і магістралях, горад Віцебск атрымае дасканалае радыяльна-кальцявую і прамавугольную сістэму вулічнай сеткі, якая адкрывае шырокія магчымасці стварэння добраўпарадкаванага горада.

Цэнтральная плошча Віцебска, улічваючы цэнтр горада, які складае гістарычна, і прыродныя фактары — раку Заходняй Дзвіны, Віцьбы, — праектуецца на месцы плошчы Свабоды, на сярэзаванні галоўных магістраляў горада — вуліц Леніна і Ваказальнай. Рэканструюваная плошча Свабоды ў сваёй архітэктурнай асямблэ ўключыць будынак Абласнога камітэта партыі і іншыя новыя будыны.

На месцы былой Магілёўскай плошчы ствараецца новая раённая плошча, на якой ў перспектыве праектуецца будаўніцтва гарадскога тэатра. Такім чынам, лейжаз левая-ўзгоркавай часткі ракі Заходняй Дзвіны ў цэнтральным раёне горада архітэктурна дапаўняецца добраўпарадкаванай магістраляй, на якой будзюць размешчаны тры асноўныя плошчы Віцебска — Леніна, Свабоды і Тэатральная. У горадзе, акрамя гэтых плошчаў, праектам прадугледжваецца развіццё і стварэнне прываказальнай плошчы, новай плошчы ў раёне другой Маркаўчыцы і іншых плошчаў у розных раёнах Віцебска, утварэнне якіх прыдываецца іх функцыянальным прызначэннем і архітэктурнымі меркаваннямі.

У горадзе дасягне 625 га. У горадзе запраектавана стварэнне трох гарадскіх паркаў: цэнтральнага ў даліне ракі Віцьбы ў цэнтры горада, раёнага гарадскога парка на Юр'евай гарцы і загароднага парка — у паўночнай частцы горада, на левым беразе Заходняй Дзвіны.

На працяжку малой кальцавой магістралі азеленяецца ўзгоркавая ракі Заходняй Дзвіны, ствараецца гарадскі сквер паміж узгоркавай ракі і плошчай Леніна, з'явіцца кальцо вакол цэнтру і інш. Шырокія добраўпарадкаваныя бульвары горада перарэ

МАСТАКІ ВІЦЕБСКА ДА 30-ГОДДЗЯ БССР

Каля двух год назад мастакі Віцебска аб'ядналі ў невялікі калектыв і арганізавалі Дзяржаўную мастацка-творчую майстэрню. У гэтай майстэрні мастакі сістэматычна павышаюць сваё творчае і тэхнічнае майстэрства.

Да 30-годдзя БССР мастакі напісалі даволі значную колькасць цікавых і разнастайных твораў, якія зараз экспануюцца на выдатна адрэдагаванай выстаўцы, прысвечанай знамянальнай дзе ў жыцці рэспублікі. На выстаўцы прадстаўлены работы прафесіянальных мастакоў, мастакоў-самавучак і майстроў дамаможнага мастацтва.

У цэнтры выстаўкі — мантаж тэматычных твораў жыццёвага, прысвечаных 30-годдзю БССР.

Заслужаным поспехам карыстаюцца творы В. Смерадзінскага і П. Явіч. Гэтыя мастакі ўсю сваю творчую ўвагу аддалі партрэтным работам. В. Смерадзінскі прадставіў на выстаўку партрэт дэпутата Вярхоўнага Савета БССР Ялошкінай, засл. арт. БССР Балініскай, асноўнага мастака Рот, а таксама серыю эцюдаў.

Неабходна адзначыць даволі высокае майстэрства і ў творах П. Явіч. Ён удаўлянаша партреты артыстаў тэатра імя Я. Коласа — Е. Радзюльскай, М. Звездзючова, Героя Савецкага Саюза М. Шмырова.

Ад вопытнага мастака В. Дзежына хвалявацца бачыць на выстаўцы больш таго, што ён прадставіў. За пяціма мастакамі вядомы творцы. З прадстаўленых ім эцюдаў «Дзіва», «Раніца» відзіць, што мастак здольны паказаць нашу рэчаіснасць у рэалістычным плане, але яму трэба пазбегнуць чыста эстэтычнага любавання пейзажам.

Малады таленавіты мастак М. Міхайлаў прадставіў тры партреты і некалькі рысункаў. У партрэце «Маці чытае ліст» аўтар набольш пра правільнае здольнасці. Твор напісаны з псіхалагічным праклінем у вобраз маці.

У творах В. Кухарава можна заўважыць некаторы перахманне ў Рэмбранта. Некласіфікаваныя формы, дэкаратывнасць, цёмна-карчывыя тона павябляюць праўдзіннасці і прадстаўніцтва амерыканскага імпрэсіянізму. Я думаю, што Германіі паварушыць даўняўшыя ад фармілізма. У партрэце «Герой Савецкага Саюза К. Васноў» мастак імкнуўся стварыць вобраз героя партызанскай вайны, але гэта яму мала удалося.

Выстаўка мастакоў-прафесіяналаў, не глядзячы на значныя недахопы асобных твораў, карыстаецца заслужаным поспехам і ўвагай партыёў Віцебска.

Мастакі-самавучкі прымаюць удзел у выстаўцы не ўпершыню. У гэтым годзе выстаўка арганізавана значна лепш.

Творы мастакоў-самавучак вызначаюцца тэматычнай разнастайнасцю. Значным поспехам карыстаюцца работы Н. Гвоздзіва, а яго эцюды «Восень», «Шалыты» сведчаць аб несумненнай таленавітасці аўтара. Кампазіцыя «Вестка аб прысваенні звання Героя Савецкай Працы» вызначаецца ідэяльнай накіраванасцю і значным майстэрствам.

Работы шопера-студыйца Захаронкі «Пасяленне ў зямлянак», інжынера Даўжанкова «Я магілы таварыша», студэнта сельскагаспадарчага тэхнікума Палікова «Немцы рабуюць» гавораць аб тым, што мастакі-самавучкі з вядомай пастойнасцю працуюць над тэмамі сучаснасці, імкнучыся паказаць у сваіх творах жыццё і дзейнасць савецкага чалавека.

На Віцебчыне шмат таленавітых людзей. Аб гэтым сведчаць прадстаўленыя на выстаўку работы рысунка па дрэву Паркоўскага — бухгалтара па спецыяльнасці. Яго работы «Партызан» і «Маці» адзілюць тэхніку выканання. Рэзчык па косці Сушко з даволі тонкім прафесіянальным майстэрствам выразаў бар'ельеф «Дзень і Сталін». Гэтую работу ён прысвяціў 30-годдзю БССР.

Старшыня калгаса Сянькоў—Іванці Алічыннай вайны (Шуміцка сельсаве, Віцебскі раён) намаляваў кампазіцыю «Шмыроў на прыёме ў таварыша Стаіна», а калі паказаў выключна здольнасці.

Каласіцы з сядла Старае, Віцебскага раёна, — Варфаламеява, Прохарава, Іспанькова прадставілі на выстаўку пудоўна выштытае пакрыццё і ручнікі, а каласіца Ганчарова вышыла дыван, які вызначаецца значным майстэрствам.

Выстаўка віцебскіх мастакоў-прафесіяналаў, самавучак, майстроў дамаможнага мастацтва а'ўляецца добрым падарункам 30-годдзю БССР.

Ю. ДОКТАРАУ.

Сустрэча пісьменнікаў з галоўным архітэктарам Мінска

13 снежня адбылася сустрэча беларускіх пісьменнікаў з галоўным архітэктарам Мінска Л. Маккевічам. У гутарцы Л. Маккевіч пазнаёміў прысутных з генеральным планам адбудовы Мінска, з ходам работ і чарговымі будоўнямі сталіцы Беларускай ССР. Гутарка ілюстравалася шматлікімі фот.

Новая паэма Эдзі Агняцвет

На чарговым паседжанні секцыі дзіцячай літаратуры адбылося абмеркаванне новай паэмы Эдзі Агняцвет «Шпінерскі сцяг». Паэма прысвечана нахаку патрыятызма савецкіх дзяцей.

Выступаючыя адзначылі, што ў творы побач з добрымі месцамі ёсць значныя недахопы — кампазіцыйная рыхласць і адсутнасць элементаў займальнасці. Акрамя таго, паэтка аднабакова ахарактарызавала вобраз асноўнага героя паэмы.

У абмеркаванні паэмы прынялі ўдзел: А. Якімовіч, У. Шахавец, Я. Усіаў, А. Астапенка і інш.

Студэнты абмяркоўваюць апавесць «Землякі»

Гэтымі днямі ў Беларускай Дзяржаўнай універсітэце быў праведзены дыспут па апавесці У. Шахаўца «Землякі».

У сваіх выступленнях дацэнт М. Ларчанка і студэнты т. т. Антановіч, Галенка, Багдановіч, Лейдман, Мандрык, Сняжкова і іншыя адзначылі, што ў апавесці ёсць рад буйных недахопаў, якія значна зніжаюць яе мастацкі ўзровень. Яны гаварылі, што галоўнай заганай твора а'ўляецца адсутнасць у ім акрэсленага вобраза маладога савецкага чалавека, што героі апавесці паказаны ў адрыве ад студэнцкага калектыва.

У заключэнне выступіў аўтар апавесці У. Шахавец.

КУРСЫ ПЕРАПАДРЫХОТКІ ЗАГАДКАЎ РАЁННЫМ ДАМАМ КУЛЬТУРЫ

Камітэт па справах культуры-асветных устаноў пры Савецкім Міністэрстве БССР праводзіць у Магілёве пры рэспубліканскім культурнаасветным вышэйшым месцінным курсам перападрыхоткі загадкаў раённай дамоў культуры. Слухачы курсаў вывучаць біяграфіі таварышоў В. І. Леніна і І. В. Сталіна, праслухоўваюць лекцыі аб міжнародным становішчы і аб пяцігодковым плане адбудовы і развіцця народнай гаспадаркі СССР і БССР.

Усяго на курсах навучаецца 50 чалавек.

НОВЫЯ КНІГІ

Я. Колас. «Выбраныя творы». Бібліятэка школьніка. Дзяржаўнае выдавецтва БССР, 1948 год. Тыраж 20.000 экз. Цана 4 руб.

Аркадзь Кулішоў. «Прыгоды цыбыля». (Рэдакцыя дзіцячай літаратуры). Тыраж 8.000 экз., стар. 70. Цана 1 руб. 50 кап.

М. Паслядовіч. «Ціплае дыханне», апавесць. Дзяржаўнае выдавецтва БССР, 1948 год. Тыраж 10.000 экз., цана 6 руб. 40 кап.

Васіль Вітка. «Прамень будучыні» (п'еса). Тыраж 5.000 экз., стар. 64. Цана 1 руб. 50 кап.

У. Краўчанка. «У імя Радзімы». Тыраж 5.000 экз., стар. 196, цана 6 руб. 50 кап.

„ВЯСНА Ў САКЕНЕ“

Надрукаваная ў гэтым годзе ў часопісу «Новы мір» і выдадзеная асобнай кніжкай у бібліятэцы «Агань» апавесць Г. Гуліа «Вясна ў Сакене», баспрэчна, а'ўляецца значным укладам у савецкую літаратуру пасляваенных гадоў.

Аўтар апавесці вельмі цікава расказаў пра людзей нікому невядомага Сакена, якія разам з усім савецкім народам вялікія задачы далейшага ўмацавання і развіцця роднай краіны, пра новых людзей абласкага с'яла, якія ў мінулым было адсталым і бедным, а цяпер ідзе на шляху да багатаці і росквіту.

«У Сакене... Але перш за ўсё, я думаю, вы павінны ведаць, дзе знаходзіцца гэтая мясцовасць, называемая Сакенам. Не спрабуеце шукаць яе на карце свету—вельмі малыя маштабы карт, каб на іх абазначыць такія зацікаўныя куткі зямной кулі (абставіна, якая не турбуе жыхароў Сакена). Аднак, калі вам трапіцца на вочы карта Абхазіі, шукайце Сакен прыблізна ў паўночна-ўсходнім кутку».

Такімі словамі пачынае Георгі Гуліа сваю апавесць «Вясна ў Сакене». Далей мы даведваемся, што прырода не была літасціва да жыхароў гэтага маленькага абласкага с'яла. Высокія горы ланцугом ахапалі яго з трох бакоў, толькі на поўдні адкрываўся шлях у даліну; але і тут падрожнік, які жадаў дабрацца да раённага цэнтру, павінен быў пераадолець дзесяць перавалаў і восем горных рэк. «Як у казкі, ці не праўда? І ўсё-такі Сакен існуе і квітне».

Лёс Сакена да рэвалюцыі — гэта лёс закінутага, адарванага ад культуры с'яла, сапраўднага «мядзвезкага кутка». У 90-х гадах мінулага стагоддзя адзін з пачатковых павету, выслухаўшы скаргі зборшчыкаў падаткаў на выключна дзікаспі шляху ў Сакен, рашыў выкіраваць Сакен са спіску с'ял, які існуюць. Тым больш, што сакенцы заўсёды вызначалі сваёй беднасцю. Дрэнная зямля (мала лепш за марскі пясок), нікчэмныя ўраджай. Так жыў Сакен да рэвалюцыі.

Георгі Гуліа каротка спыняецца на дакастрычніцкім перыядзе гісторыі Сакена, спыняецца толькі таго, каб больш ярка, больш рэльефна паказаць тую людзкую змену, якія адбыліся ў жыцці Сакена пасля рэвалюцыі. У цэнтры ўвагі аўтара — Сакен савецкіх гадоў, дэкадней — пасляваеннага часу.

Вялікія заваёвы Кастрэчніцкай рэвалюцыі, якая ліквідавала «мядзвезкае куткі», далучыла раней цёмныя, адсталыя народы да сацыялістычнай культуры, раскрыў аўтар апавесці «Вясна ў Сакене» на прыкладзе жыцця маленькага абласкага с'яла і зрабіў гэта з уласцівай пісьменніку-большавіку палымінасцю, усхвалянасцю, з мяккім народным гумарам, з той пелымей і шчырасцю, якая захаляе чытача. З устаўленнем савецкай улады новае

жыццё, новым чалавечым адносіны ўладарна прабіваў сабе шлях у далёкім Сакене. «Сакенцы пачалі змяняцца ў характары». Зіжла пацудоў адарванасці ад свету, пацудоў адзіноцтва.

«Іншым здаецца, — гаворыць сакратар райкома партыі Аляксандр Іванавіч аднаму з сакенцаў, — што вы жыццё адарвана ад усіх. Напраўдзіна! Разам з вамі ўся краіна. Вы не адны. Большавіцкі дух усюды праікае, праз усю горы, перавалы і рэкі. Паглядзіце свіды, — Аляксандр Іванавіч падходзіць горца да карты.—Вось Савецкі Саюз. Велізарная, моцная, сусветная дзяржава. А вы яе часткіна. Жывіце і працуйце так, быццам жыццё і працуюць у Маскве, побач са Сталіным».

Падзеі, апісаныя ў апавесці, адносяцца да вясны 1947 года, да баявой вясны, адзначанай гістарычнымі раішанымі лютаскага Пленума ЦК ВКП(б). І сакенцы з аднаўленнем сустракаюцца гэтага раішанні.

Дэмабілізаваны воін Кесоу Мірба палыміна марыць пра багатыя, нябачаныя на беднай сакенскай зямлі ўраджай. Кесоу — наватар, дапытлівы чалавек. Згуртаваўшы вакол сябе лепшых людзей с'яла і перадаўшы ім сваю палымінасць і сваю ўпэўненасць, Мірба смела ідзе да мэты, адкідаючы довады скептыкаў, змагаючыся з прашукамі ворагаў. За ім, а не за нерашучым Нікулаем — старшынёй сельсавета, які не верыць у поспех справы, — ідуць масы. І калі Нікула, атрымаўшы пісьмо з райкома партыі з заклікам адказаць справай на пастанову лютаскага Пленума ЦК ВКП(б), вырашае паслаць райкому «граммы» адказ, што быццам-бы на сакенскіх землях нельга змагацца за высокі ўраджай, — супроць яго выступае Кесоу: «Я разумею так: нам трэба дагнаць тое, чаму перашкодила вайна. — Ён гаварыў горача, быццам заваўся. — Ёсць у нас адзін план. Мы — за гэтае пісьмо!»

І ён узяў са стала пісьмо з райкома і высока ўзняў яго над галавой, быццам сіяе.

Брыгада Кесоу першай, раней звычайна тэрмінаў выходзіць у поле. Бывалая задача — дамагчыся ўраджай кукурузы на 500 цэнтнераў з гектара. І гэта — на землях,

якія ў лепшыя гады давалі не больш 100 цэнтнераў!

Аднак Кесоу і яго сабры ўпэўнены ў поспеху справы. Яны ведаюць, што ад савецкай зямлі, калі проста даверыцца ёй, можна чакаць толькі мільярдны. Але не пра біліяцыю, а пра багачце марыць яны. А да багачця адзі шлях — новыя метады апрацоўкі зямлі, прымяненне ўгнаенняў. Быць патрабавальным да зямлі, а не спадзявацца на яе ласіцы, — такі лозунг брыгады Кесоу.

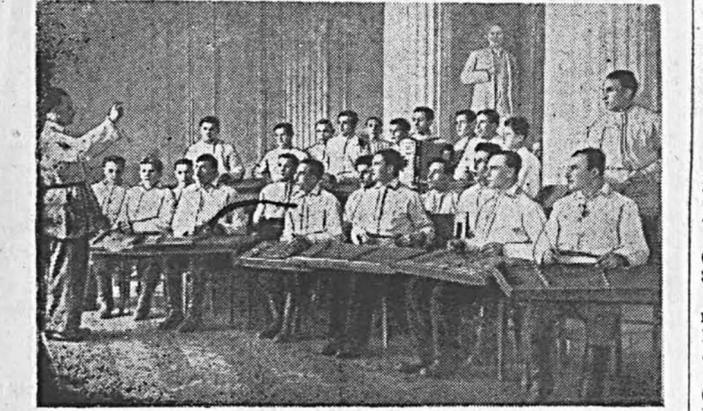
Шчыра да вайны склаў Літасці, якая ахоўвалася на тэрыторыі с'яла, прыдвала да с'яла ўвагу Кесоу: гаварылі, што яна быццам-бы захоўвае ў сабе залежкі прыродных фасфарытаў. Вайна перашкодила Кесоу правярць гэтыя згадкі. На фронце, у акапах, ён часта думаў аб гэтым. «Скала Літасці павінна стаць скалой Ураджайнасці».

Піяр прышоў час правярць згадкі, ажыццявіць свой план, адкрыць багачэйшыя ўгнаенні на месцы. І Кесоу вясной, па пажомаму шляху, накіроўваецца ў горад за дапамогай. Ён ведае, што адным савецкім гэтай задачы не вырашыць, што савецкая ўлада дапаможа.

Ён звязваецца падтрымку ў райкоме партыі. Тут, у гутарцы з сакратаром, Кесоу з асаблівай сілай адчуў правільнасць выбранага ім і яго сабрамі шляху. Уся краіна ішла нябачанымі тэмпамі наперад, і Сакен не мог адстаць. Праўда, Сакен быў усюго толькі маленькім горным с'ялом, да тагож вядомым неўраджайнасцю сваіх зямель. Не быць апошнім — такая прырода савецкага чалавека, які наўхільна ідзе наперад і доміць усё перашкоды на сваім шляху, які выраза ўсёдакладна сувязь сваёй працы з вядомай працай усёго савецкага народа. І Кесоу, і Кама, і Гула, і іншыя людзі Сакена — новыя людзі — не маглі стаць на месцы, не маглі адстаць. «Калі ўся краіна наперад ідзе, не да твару нам, сакенцам, у хвасце пласціцца».

Уся апавесць прасякнута вялікай жывасцю і радасцю, жывасцю і радасцю свабоднай творчай працы. Чытач закрывае апошнюю старонку апавесці з глыбокім задаволеннем, усхваляваны той пудоўнай і светлай прадаў ад савецкіх людзей, якую раскрыў перад ім аўтар «Вясны ў Сакене».

Юр. ВАСІЛЬЕУ.

Аркестр цыбылістаў Маладзечанскай вобласці (кіраўнік А. Дзяруга). Фота Г. Бугаенкі.

Хор мястэчка Будлы, Маладзечанскай вобласці (кіраўнік настаўніца Мядзельна). Фота Г. Бугаенкі.

А. РАШКОЎСКАЯ

ДЭМАКРАТЫЯ ПА-АМЕРЫКАНСКУ

За апошні час у нас выдадзена многа твораў амерыканскіх перадавых пісьменнікаў, якія выкрываюць сучасную амерыканскую рэчаіснасць і навоцна паказваюць, што на самай справе ў іх не так званы «амерыканскі лад жыцця», лад, які вельмі нагадвае фашысцкі. Яшчэ ў час вайны адзін з прадстаўнікоў амерыканскага імпрэсіянізму Дэ Уіт зрабіў у сваім часопісу «Рыдэрс Дайжэст» наступнае прызнанне: «Мы не хочам, каб Германія была разгромлена пудоўна. Я думаю, што Германія паварушыць даўняўшыя ад фармілізма. У партрэце «Герой Савецкага Саюза К. Васноў» мастак імкнуўся стварыць вобраз героя партызанскай вайны, але гэта яму мала удалося.

Нам трэба крыху фашызма і ў ЗША, каб трымаць у пакоры радзікалаў і не дазваляць ім узяць галаву».

Амерыканскія прагрэсіўныя пісьменнікі ў ліце да савецкіх пісьменнікаў гавораць, што яны будуць асвятляць у сваіх кнігах прастыя, праўдзінныя факты, якія выкрываюць сапраўдную сутнасць дэмакратыі па-амерыканску.

Які-ж гэтыя прастыя факты пасляваеннай імперыі далага?

«За апошнія 60 год мы ў пагоні за дэмакратычнай канцэпцыяй страцілі дэмакратычную сутнасць», — гаворыць прэзідэнт ЗША ў палітычнай камедыі Олрыджа «Сорак дзесяты штат». Гэтыя намядныя паказвае моты амерыканскай дапамогі ў духу «сплава Маршаля»: вадытаўшыся ў вельмі змучаных дэпутат Амерыіа, Брытанія вымушана дадуцьціца да ЗША ў якасці сорака дзесятага штата.

Бамедзі паказвае сапраўднага гаспадара ЗША—банкіра-мільярдэра Дэюфелера. Герой камедыі прэзідэнт ЗША прызнаецца, што «ўрад ЗША кружом у даўгу ў Дэюфелера», і што ён сам залежыць ад свайго гаспадара. У дакументальнай кнізе «1000 амерыканцаў» публікуецца Джордж Сельдэс на падставе фактаў даводзіць, што палітыка ЗША кіруецца амерыканскія фінансавыя і прамысловыя магнаты. Дынастыя патомствяных мільярдэраў: Моргані, Рафелеры, Дэюноні, Форды, Мелоні, фантастычныя прыбыткі якіх трымаюцца на рабаўніцтвах, кражах і эксплуатацыі, кіруюць Амерыкай, — гаворыць Сельдэс.

Аўтар паказвае ролю «кампаній» і «карпаратыў» у справе распальвання вайны, якая заўсёды з'яўляецца для іх выгаднай справай, буйным бізнесам. Характар-жа дзейнасці буйнага капітала ў час другой сусветнай вайны Сельдэс, грунтоўчыся на дакументах, вызначае як здрадніцкі і правазачынны.

Раман Абра Уолфэрта «Банда Такера» выкрывае сутнасць капіталістычнага амерыканскага бізнеса і доводзіць непарыўную сувязь усёй сістэмы маніялістычнага капітала з бандытызмам. Мэта бізнеса — прыбыткі, барышы, грошы.

Абра Уолфэрт апавядае пра забароненую законам ЗША латарыйную справу, але па сутнасці, гаворыць аўтар, межы паміж законным і ачынным не існуюць у свеце бізнеса. Кніга амерыканскага юрыста Морыса Мілінгена «Місюрыйскі вальс», якая ілюструе ў гэтым годзе, выкрывае «дзейнасць» буйных палітычных гангстэраў Пэндэргаста ў адным са штатаў ЗША — Місўры. Там Пэндэргаст, які набыў незаконнымі шляхамі вялікі капітал, кіраваў перад вайной, не грабуючы ніякімі сродкамі, усім палітычным жыццём пачага штата. Мідгенген паказвае вельмі характэрныя малапоўны «выбары» па-амерыканску: «У горадзе цалы дзень не спынялася страляніна. Пэндэргастаўскія «смаляныя

атрымалі ўказанне — «свыграць выбары», што-б там ні было. Непаслухмяных выбаршчыкаў яны проста выкідалі з паміжканінаў выбарчых участкаў. На вуліцах насіліся чорныя аўтамабілі з сірэнамі, без нумароў, напоўненыя гангстэрамі. Паліцыя бяздзейнічала і тады, калі быў забіты памочнік шэрыфа, які прытрымліваўся ўстарэлых поглядаў на законы; раздзіраўшы гурбінтатара маўчала». У выніку: чатыры забойствы, дзвесце ўзброеных нападаў, сто тысяч крмінальных злачынстваў. Раманіст Уолфэрт і пракурор Мілінген па сутнасці расказваюць пра адно і тое-ж: не аб выключных злоўжываннях і мясцовых гангстэраў, а пра выраджэнне так званай амерыканскай «дэмакратыі» і пра тую парадзі, якія пануюць у капіталістычным грамадстве.

Жыццёвы шлях амерыканскага буржуазнага «грамадскага дзеяча», вельмі характэрнага для імперыялістычнай Амерыкі, намаляваны вядомым пісьменнікам Сінклерам Льюісам у яго рамане «Гідэон Пашіні».

Іжываля кар'ера Пашіні перацягваецца з ходам амерыканскай палітыкі ў час пачатку савецкай вайны. Аўтар паказвае, якія грамадскія ўмовы ствараюць плешінаў і спрыяюць іх росквіту. Пашіні і плешіны ўздзейнічаюць на палітыку і «апрацоўваюць» грамадскую думку. Лібаральны бабатуны, феадыянальны невуз, асноны кар'ерыст, беспрывічынны авантурыст, — Пашіні робіцца палітычным дзеячом. Льюіс выкрывае «дзейнасць» разнастайных рэакцыйных арганізацый, лігаў, таварыстваў і аб'яднанняў, якія вядуць фашысцкую агітацыю, распальваюць расавую і ралігійную нянавісць і імкнучыся, як гаворыць аўтар, «выдзецца» з рабочых ад недарэчнай прывычкі вечна думаць пра павышэнне заробтнай платы».

Кіраўнікі адной з такіх арганізацый «Граўчон» — фашысцкі эстэт Сандэрсон Сміт, спекулянт сыятар Балтышод і чарасошчынны по Іозефія Бітэры, — гэта тройка, якая ўвасабляе характар і металы сапраўднага дэяча-палітыкава, што дзейнічаюць сёння на фронце амерыканскай рэаліці.

Сінклэр Льюіс выкрывае метады «работы» містэра Сандэрсона Сміта, які прыму-

шаў дрыжаць сваіх гаспадароў-мільярдэраў паведамленнямі «з аднаму яму вядомых крыніц пра з'яўляюцца, комуністычныя, скандынаўска-ірандэска-фермерска-рабочыя змовы супроць іх і пра бунтаўшчыню, занятых вытворчасцю ручных куляметаў у падземных каля Саб-Сасеб'яна».

Аднак, маючыя фігуры разнастайных плешінаў — гэтых марыянетак капітала, — Сінклэр Льюіс не лічыць сябе, відаць, поўнаможным адкрыць больш буйныя фігуры — гаспадароў Пашіні, тых, хто тузае за вырочкаў марыянетак. Ён толькі намякае на тое, што з'яўляецца сапраўднай кіруючай сілай у ЗША. Адзін з персанажаў рамана гаворыць другому: «Вы стараецеся стварыць Нябачную Імперыю, каб яна была мацнейшай за выбарны ўрад. Вы хочаце пераймаваць краіну ў Акцыянернае Таварыства Аб'яднаных Штатаў Амерыкі».

Агітуду фігуру амерыканскага ваеннага прамыслоўцы, «караля ўзброеннасці» Роберта Бадуа малое Энтон Сінклэр у першай кнізе многотомнай антыфашысцкай апалей «Брушнне свету», у якой паказаны падрыхтоўка і падзеі першай сусветнай вайны. Кніга пераклікаецца з сучаснасцю. Экспансіянісцкія імкненні і інтарэсы буйных манопалій, цёмныя кулісы міжнароднай дыпламатыі, ажыятаж нікчэмных запалаў над маскай патрыятызма, правакацыйная палітыка амерыканскіх гандыроў элоатам і крывёю паўстае са старонак рамана.

Роберт Бэд пастаўляе зброю абодвум ваяцкім бакам. Падлічваючы свае ваенныя барышы, Роберт Бэд добра разумее, што яны куплены цанюю крыві. «Можна сказаць без пераувелічэння, — гаворыць ён сыну, — што ўсё, што загінуў пад Вардэкам, і ўсё, што намірае цяпер на шляхы дэка, — гэта ахвяры, прынесеныя для разгаліў бізнеса, які трымаюць у руках газеты і палітычных дзеячоў. Тыповы «партыёт ваенных прыбыткаў», Бэд лічыць, што вайна скончылася «назвычайнай рана».

Пісьмешнік прыпаднімае заслоны над інтымным светам амерыканскай «шчаслівай» сям'і.

Бацька сям'і Джо Келер нічым не падобны на забойцу. Гэта проста чалавек з «чыравым розумам». Рабіць грошы — адзіна яна яго мэта. І дзеля гэтых грошай грошай бізнесмен Келер зрабіўся влалччым. Ён забірае ў армію бракованымі дэталімі самалётаў. Гэта было прычынай гібель дванаці аднаго лётчыка. Джо Келер быў аддадзены суду, але пшчасліва ўнікнуў пакарэння. П'еса не толькі паказвае маральную нікчэмнасць буржуазных «героў», яна выраза паказвае фінансавую запікаленасць амерыканскіх ваенных прамыслоўцаў у новых войнах, патрабных ім для камерцыі. Апраўдваючы свае ўчыны перад сынам, Келер гаворыць: «Калі мае грошы — брудныя грошы, дык у Заучаных Штатах няма ні аднаго чыстага цента. Хто дарэмна прапавуе ў гэтую вайну? Хіба яны адарвалі хоць адну гармату, хоць адзін грузавік, перш чым не атрымаць за іх прыбытак? І гэта чыстыя грошы? Няма ў Амерыцы чыстых грошай...» Вайна для капіталістаў — гэта бізнес, такі-ж, як і кожны іншы, — воль палітычны падтэкст гэтай «сямейнай» драмы.

У прагрэсіўнай літаратуры пасляваеннай Амерыкі не выпадкова такое вялікае месца займае пытанне аб расавай дыскрымінацыі. Нявольніцкае становішча трынацімільярднага негрыянскага насельніц